

L' scriptorium, bressol de l' escriptura a l' edat mitjana

Direcció creativa: M. Joana Virgili Gasol
Direcció d'art: Josep Serra Valls
Edita: Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona
Any d'edició: 2022
Dibuixos: Hugo Prades
Correcció: Ramon Vidal Muntané
Dipòsit Legal: T-1132-2021

Impressió: Novagràfic

, L' scriptorium, bressol de
l' escriptura a l' edat mitjana

PARLEM DE DOCUMENTS I ARXIUS

Què és un arxiu?

És un conjunt ordenat de documents importants que es guarden en:

- Una carpeta amb separadors.
- Un moble, on s'arxivien les carpetes de manera organitzada.
- L'ordinador, la tauleta digital o el mòbil, on es guarden els documents electrònics més importants.
- Un edifici on, a més de guardar els documents, conservar-los i classificar-los, s'hi poden consultar.

Què hi ha en un arxiu?

- Pergamins, llibres, factures, mapes, plànols, cartes, documents manuscrits...

Quines són les funcions de l'arxiver?

- Dirigir l'arxiu.
- Recollir, conservar, catalogar i permetre l'accés a la documentació a qui la demani.

Qui pot anar a l'arxiu?

- Totes les persones que hi estiguin interessades.

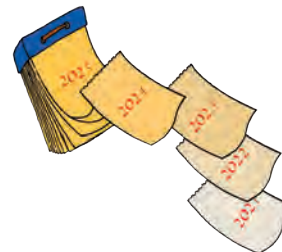

COMENCEM!!!

L'arxiver us dona la benvinguda i ja és a punt per començar la feina!!

- Avui cadascú de vosaltres ha portat un document que vol que es guardi a l'arxiu.
- Doneu el vostre document a l'arxiver, que us el recollirà, catalogarà i arxivarà.
- Feu-ho amb molta cura perquè no es faci malbé.
- D'aquí uns anys, si voleu, li podeu demanar que us el deixi consultar (veure, llegir...).

PER QUÈ LES PERSONES VAN COMENÇAR A ESCRIURE?

- Per motius socials, perquè volien explicar coses, com ara:

Com s'havia de fer per caçar animals.

Com celebraven les festes: ofrenes, processons, vestits, balls...

Com es podia curar un malalt.

- Per motius comercials, és a dir, comprar i vendre coses.

Apuntar quants animals, cases, terres..., eren seus.

Saber quants diners guanyaven o perdien.

Anotar la quantitat de vi, d'oli, de blat, etc., que compraven o venien.

- Per motius religiosos: ensenyar quins eren els seus déus i què havien de fer per aconseguir la felicitat.

ON I QUAN APAREIX L'ESCRITURA?? ARA T'HO EXPLIQUEM

- Obre la capsa gran, treu els dos desplegable que hi ha dins i obre'ls.
- Llegeix el que hi diu en cada fitxa, busca la peça a la safata i posa-la on correspongui.
- Encercla en aquesta línia cronològica les peces que has trobat a la caixa.

6000 aC

Explicaven les coses amb dibuixos que feien a les parets de les coves on vivien.

3150 aC

A Mesopotàmia apareix l'escriptura cuneïforme en una tauleta de fang.

3100 aC

Els egipcis comencen a utilitzar l'escriptura en jeroglífics

600 aC

Troben els primers escrits en llatí, sobre marbre, fusta o cera.

105 dC

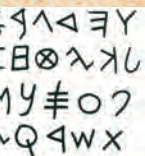
A la Xina, Ts'ai Lun inventa el paper. Els àrabs el porten a Espanya l'any 751.

500 dC

Als monestirs es copien els llibres a mà, amb ploma d'au i sobre pergami.

1000 aC

Els fenicis inventen el primer alfabet, amb 22 signes.

800 aC

Els grecs copien els fenicis hi afegeixen les vocals.

750 aC

Els ibers escriuen amb un punxó damunt de plom o ceràmica.

1440 dC

Johannes Gutenberg

inventa la impremta i ja no cal copiar els llibres a mà.

1808 dC

S'inventa la màquina d'escriure.

1944 dC

Comença la revolució digital i apareix el primer ordinador, que no parará de millorar fins avui.

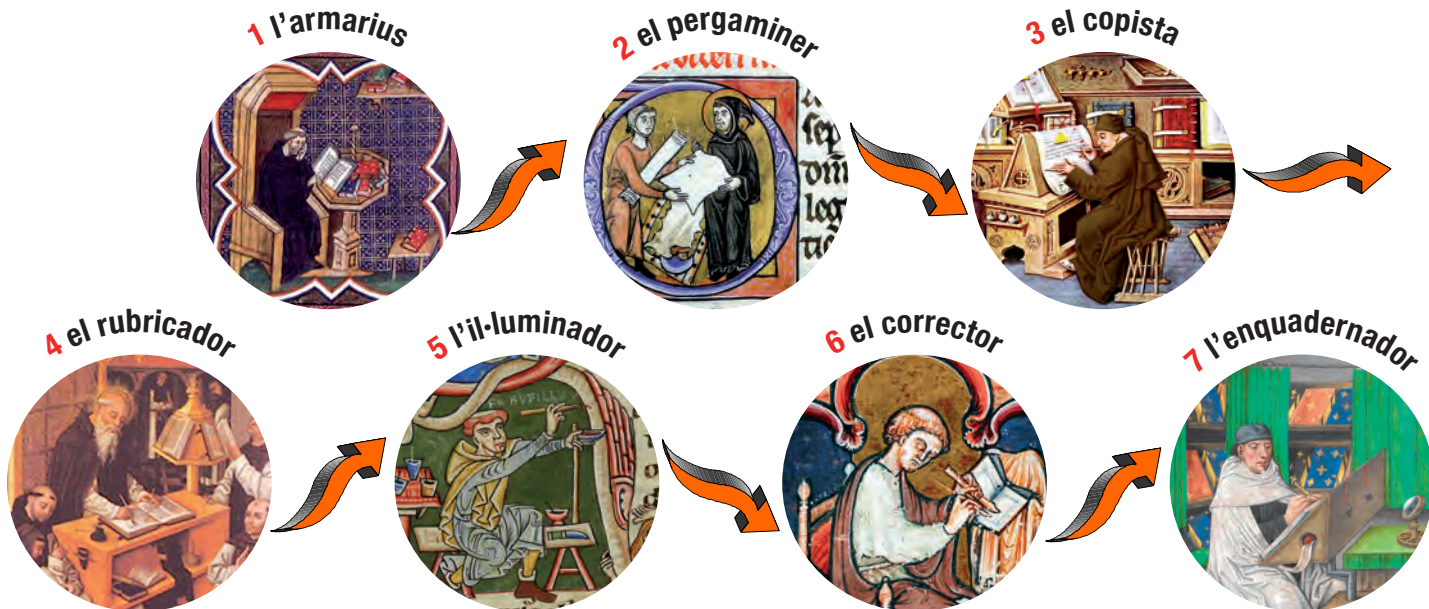
L'SCRIPTORIUM

 A Endevina, endevineta!! Quins treballs es feien a l'*scriptorium* i qui els feia?

A l'***scriptorium***, durant l'edat mitjana, els monjos i les monges copiaven llibres, anomenats còdexs, i hi escrivien manuscrits.

Començaven a treballar quan sortia el sol i acabaven quan es ponía.

En un còdex hi treballaven moltes persones alhora i cada una feia una cosa diferent.

Sabries dir quina feina feia cadascú?

Enquadrava els llibres i els hi posava les tapes.

Copiava els escrits dels llibres en pergamí amb una ploma d'au i tinta negra.

Escollia els llibres que s'havien de copiar i els guardava en un armari.

Corregia els errors que trobava, els esborrava amb un raspador i tornava a escriure al damunt.

S'encarregava de comprar els pergamins. Assenyalava l'espai on havia d'anar l'escrit i a on les imatges.

Feia les rúbriques, és a dir, les majúscules de l'escrit amb tinta blava o vermella.

Dibuixava i pintava les caplletres o il·lustracions que decoraven el còdex.

B Endevina, endevineta!! Quines eren les eines de l'*scriptorium*?

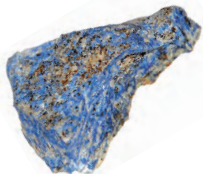
A l'*scriptorium* a més de les plomes d'au, feien servir altres instruments. Saps com es deien?

Càlam, raspador, pedra d'esmolar, plumbagina, coixí per tallar l'or, tinter

C Endevina, endevineta!! Quins pigments utilitzaven per escriure i pintar?

Cúrcuma, sutge, cecidis de roure, guix, lapislàtzuli, or en pols

CREA EL TEU CÒDEX MEDIEVAL

Pots triar entre fer un manuscrit

o una caplletra

Si vols fer un manuscrit...

Els fulls dels còdexs medievals eren de pergami, és a dir, de pell d'animal tractada, i per això duren tants anys. Dins la capsa hi ha un full de pergami; agafa'l i toca'l. Què et sembla?

Com que el pergami resulta molt car i és difícil de trobar, hem preparat un paper que s'hi assembla: és blanc, transparent i bastant dur.

Comença:

1. Pensa l'escrit que vols fer.
2. Agafa el full en blanc que tens dins la capsa.
3. Fes tu les ratlles o fes servir la plantilla per escriure recte.
4. Prepara el tinter de tinta negra, el de tinta vermella i la ploma.
5. Si vols escriure com ho feien a l'edat mitjana, mira el model.
6. Per escriure el text fes servir la tinta negra. Al principi o al final pots fer-ho en vermell.
7. Si t'equivoques, pots rascar el full i escriure al damunt.
8. Quan estigui sec, el caragoles, el lligues, hi poses el segell i te'l pots endur.

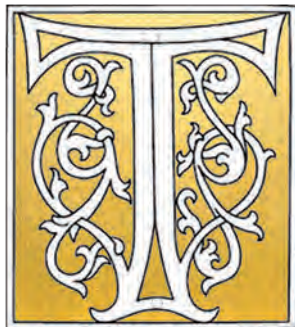
Si vols fer una caplletra

Una caplletra és una lletra molt gran, decorada amb dibuixos, figures o fulles, que es posava al començament d'un llibre, d'un capítol o d'un escrit. Si té or o plata, llavors es tracta d'un manuscrit il·luminat o il·lustrat.

La Il·luminació només es feia en còdexs o llibres molt especials, perquè era difícil de fer i costava molts diners. Mira les caplletres que et donem, tria'n una i llavors:

Calca-la amb el llapis de plom. Després ressegueix-la amb tinta negra.

Posa l'or on vulguis.

Pinta-la amb els colors que t'agradin.

Fes les filigranes amb color blanc.

La pots prendre a casa.

MIRA QUÈ HEM TROBAT!!!!

Mirant els còdexs de l'Arxiu Arxidiocesà de Tarragona hem trobat aquests grafits. Què et semblen?

- Quantes vegades apareixen...

VAIXELLS?

PERSONES?

SOLS?

FLORS?

LLETRES?

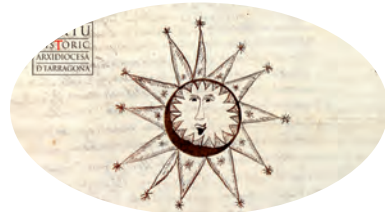

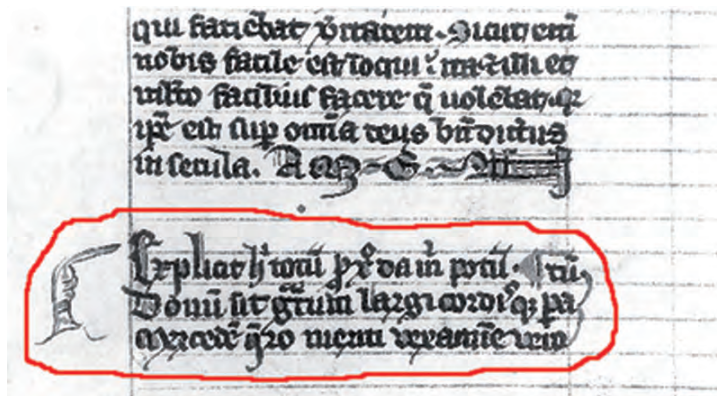
BARRETS?

ANIMALS?

Un còdex s'acabava amb un èxPLICIT en el qual el copista anunciava l'alegria d'haver-lo acabat i el desig de beure un got de vi o de rebre una generosa paga per la feina feta.

Ara que tu també has acabat la feina, fes de copista i escriu el teu nom

ARXIU
HISTÒRIC
ARXIDIOCESÀ
D TARRAGONA